

TER ONDERTEKENING

Aan: MPVO

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van
■■■■■■■■■■
■■■■■■■■■■

Datum

01 juni 2022

Referentie
■■■■■■■■■■

Bijlagen

Brief Vz EK

NAV

NvW

Aanbiedingsbrief

nota

Nota ter ondertekening over Wet tijdelijke
onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom van
ontheemden

Aanleiding

Gisteren heeft de Vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap het verslag bij het wetsvoorstel tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom van ontheemden vastgesteld. Hierbij vragen wij uw akkoord op de nota naar aanleiding van het verslag en de daarbij behorende nota van wijziging. Met de nota van wijziging worden drie inhoudelijke wijzigingen doorgevoerd die hieronder worden toegelicht. Voorts wordt een aantal foutjes van technische aard hersteld. Tevens treft u in de bijlage een brief aan de voorzitter van de Eerste Kamer met het verzoek om spoedbehandeling als het wetsvoorstel bij de Eerste Kamer is.

Besluit

Indien u akkoord bent met de bijlage verzoeken wij u de volgende documenten te ondertekenen.

- De aanbiedingsbrief aan de Tweede Kamer
- Nota naar aanleiding van het verslag
- De toelichting op de Nota van wijziging
- Brief aan de voorzitter van de Eerste Kamer

Omdat u momenteel in Caribisch Nederland bent vragen wij uw toestemming om de hierboven genoemde stukken namens u van een handtekeningstempel te voorzien.

Samenvatting

Nota naar aanleiding van het verslag

- De volgende fracties hebben vragen gesteld: CDA, SP, PvdA, GroenLinks en SGP
- VVD en D66 hebben laten weten geen vragen te hebben bij het wetsvoorstel
- Op hoofdlijnen zijn over de volgende onderwerpen vragen gesteld:
 - De SP heeft gevraagd naar de relatie tussen de (beëindiging van de) door de richtlijn geboden bescherming en het wetsvoorstel. Antwoord: als de door de Richtlijn geboden bescherming vervalt, vervalt niet onmiddellijk ook het wetsvoorstel.
 - De SP en PvdA hebben gevraagd naar omvang van de afwijkingsbevoegdheid: Antwoord: de afwijkingsbevoegdheid is niet groter gemaakt dan noodzakelijk om schoolbesturen in staat

te stellen de onderwijscapaciteit snel uit te kunnen breiden en de Oekraïense kinderen onderwijs te kunnen geven dat aansluit bij hun behoeften.

Datum
1 juni 2022

- GroenLinks en CDA vroegen naar de lesbevoegdheid van docenten die onderwijs geven op de tijdelijke onderwijsvoorziening. Antwoord: het uitgangspunt is dat ook tijdelijke onderwijsvoorzieningen bevoegde docenten inzetten. Als dat niet mogelijk is kan gebruik worden gemaakt van onbevoegde docenten. Bijvoorbeeld Oekraïense docenten die nog niet bevoegd zijn. Wel conditioneert het wetsvoorstel die inzet. Door te bepalen dat altijd een plan moet worden gemaakt met een onbevoegde docent over hoe de docent gaat toewerken naar een bevoegdheid en de inzet van onbevoegde docenten mag ook niet langer duren dan strikt noodzakelijk.
- De SGP heeft vragen gesteld over de positie van het openbaar onderwijs in het wetsvoorstel en de vrijheid om te selecteren. Antwoord: het wetsvoorstel beoogt geen sterkere positie aan het openbaar onderwijs toe te kennen dan aan het bijzonder onderwijs. Wel gaat de sectorwetgeving ervan uit dat als er te weinig onderwijsplekken beschikbaar zijn het gemeentebestuur in laatste instantie via leerlingvervoer of de stichting van nieuwe scholen moet zorgen dat er voor iedereen een onderwijsplek toegankelijk is. Daarnaast tast dit wetsvoorstel de selectievrijheid van het bijzonder onderwijs niet aan.
- De SP vraagt wat er in de ministeriele regeling geregeld gaat worden. Antwoord: toegezegd deze week de ministeriele regeling naar de Kamer te sturen en op die wijze de voorhang te starten.
- CDA en GroenLinks hebben gevraagd waarom niet is besloten zoals het ATR had geadviseerd om een evaluatiebepaling toe te voegen aan het wetsvoorstel. Antwoord: bij nota van wijziging is alsnog in die evaluatieverplichting voorzien.
- Verder is over een varia aan andere onderwerpen vragen gesteld

Nota van wijziging

- Middels een nota van wijziging is een aantal wijzigingen in het wetsvoorstel aangebracht. Die wijzigingen hebben betrekking op de volgende onderwerpen:
- Het herstel van een aantal slordigheden;
- In de definitiebepaling is opgenomen dat de tijdelijke onderwijsvoorziening onderwijs aanbiedt dat zich richt op de ontheemde kinderen (uit Oekraïne). Daarmee beogen wij recht te doen aan de eerder door u geuite wens om de tijdelijke onderwijsvoorziening vooral voor Ontheemde kinderen te laten zijn. Ook is er in het verslag expliciet naar gevraagd door de SP.
- Aan scholen wordt de verplichting opgelegd om het inrichtingsplan te volgen en daar niet van af te wijken. Tevens krijgt het bevoegd gezag de bevoegdheid om het inrichtingsplan te wijzigen als dat nodig is. Van die wijziging moet de minister op de hoogte worden gebracht. Zo wordt zeker gesteld dat het departement altijd over een actueel beeld beschikt van het soort afwijkingen dat op scholen voorkomt

- Er is een evaluatiebepaling aan het wetsvoorstel toegevoegd waarmee tegemoet gekomen wordt aan het verzoek van de fracties van CDA en GroenLinks in het verslag.

Datum
1 juni 2022

Brief aan de voorzitter van de Eerste Kamer

In de brief aan de voorzitter van de Eerste Kamer wordt verzocht om een spoedige behandeling van het wetsvoorstel, zodra het wetsvoorstel de Eerste Kamer bereikt. Na overleg met Ode wordt deze brief nu al aan u voorgelegd omdat de Eerste Kamer mindere flexibiliteit kent in de agenda. De inhoud komt overeen met de brief die aan de voorzitter van de Tweede Kamer is gestuurd.

TER ONDERTEKENING

Aan: MPVO

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van
■■■■■■■■■■
■■■■■■■■■■
■■■■■■■■■■
■■■■■■■■■■

Datum

19 mei 2022

Referentie

■■■■■■■■■■

Bijlagen

Ministerraadformulier, Nader
rapport + Memorie van
Toelichting

nota

Aanbieding wetsvoorstel tijdelijke onderwijsvoorzieningen
bij massale toestroom van ontheemden ministerraad 20
mei 2022

Aanleiding

Op 18 mei jl. adviseerde de Afdeling advisering van de Raad van State advies uitgebracht bij het wetsvoorstel tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom van ontheemden. Het wetsvoorstel heeft een dictum C ontvangen en dient daarom, samen met het nader rapport, voorafgaand aan indiening bij de Tweede Kamer opnieuw aan de ministerraad te worden aangeboden. Vanwege de spoedeisendheid van dit wetsvoorstel is het tijdspad voor de indiening van het voorstel dat het zo spoedig mogelijk na de ministerraad wordt ingediend bij de Tweede Kamer. Op die manier kan het wetsvoorstel hopelijk aan het begin van het schooljaar in werking treden per 1 augustus 2022. Het wetsvoorstel is gereed voor aanbieding aan de ministerraad van 20 mei aanstaande.

Samenvatting

Het wetsvoorstel beoogt het (recht op) onderwijs voor minderjarige Oekraïense kinderen te waarborgen. Daartoe worden scholen juridisch in staat gesteld om tijdelijke onderwijsvoorzieningen in te richten waar een afwijkend onderwijskundig regime geldt. Dit gebeurt in de vorm van een ministeriële regeling, waarmee kan worden afgeweken van de wet.

Na akkoord van de ministerraad kan het wetsvoorstel door de Koning aanhangig worden gemaakt bij de Tweede Kamer a.s. maandag.

Besluiten door ondertekening

- Gaat u akkoord met agendering van het aangepaste wetsvoorstel en het nader rapport in de ministerraad van 20 mei a.s.?
- Indien u akkoord bent, verzoek ik u het [ministerraadformulier](#) te tekenen.
- Na agendering in de ministerraad, wordt het wetsvoorstel door de Koning maandag aanhangig gemaakt bij de Tweede Kamer.

TER BESLUITVORMING

Aan: MPVO

Primair Onderwijs

Van

Datum

18 mei 2022

Referentie

Bijlagen

nota

Wetsvoorstel en regeling Oekraïne +
beleidsuitgangspunten Oekraïne

Aanleiding

Deze week heeft de Raad van State geadviseerd over het wetsvoorstel tijdelijke onderwijsvoorzieningen massale toestroom ontheemden. Het wetsvoorstel is deels aangepast op basis van het advies van de RvS. Dit wordt morgen in het overleg nader toegelicht. U hebt aangegeven het wetsvoorstel en de regeling snel parallel naar de Kamer te willen versturen. Er liggen nog enkele inhoudelijke/principiële keuzes voor. Graag bespreken we donderdag om 10.00 de planning en deze inhoudelijke keuzes.

NB: Op het moment van schrijven van deze nota is het juridische team nog volop bezig de wet aan te passen en het nader rapport te schrijven. Dit volgt in de loop van de avond.

Beslispunten

1. Gaat u akkoord met de planning om het wetsvoorstel zo snel mogelijk na bespreking in de MR naar de Tweede Kamer te sturen (dat wil zeggen: vrijdag 20 mei of maandag 23 mei)? Gaat u ermee akkoord de regeling vervolgens zo snel mogelijk naar de Tweede Kamer te sturen, namelijk de dag na Hemelvaart (vrijdag 27 mei)? NB: U ontvangt de volledige regeling vóór Hemelvaart.
2. Gaat u akkoord met ons advies om voor schooljaar 2022-2023 het beleidsuitgangspunt voor het onderwijs aan Oekraïense kinderen te richten op een langer verblijf en waar mogelijk integratie in het Nederlandse onderwijssysteem? NB: Dit betekent bijvoorbeeld dat we adviseren om het afstandsonderwijs dat vanuit Oekraïne wordt geboden vanaf komend schooljaar in te perken.
3. Wilt u de tijdelijke onderwijsvoorzieningen beperken tot de doelgroep kinderen die onder de tijdelijke beschermingsrichtlijn vallen (oftewel kinderen uit Oekraïne) of wilt u de tijdelijke onderwijsvoorzieningen ook open stellen voor andere nieuwkomersleerlingen?

19-05-22
Nee, nog geen
richting op sturen, we
gaan het vande tijdelijkheid.

Ja.

Toelichting beslispunt 1: planning wetsvoorstel/regeling

Bij positief akkoord van de MR kan het wetsvoorstel tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom ontheemden vrijdag naar het Kabinet van de Koning worden gestuurd. De Koning kan het wetsvoorstel dan 20 of 23 mei aanbieden aan de Tweede Kamer. Streven is om de ministeriële regeling met nadere voorschriften voor de tijdelijke onderwijsvoorzieningen in dezelfde week (op 26 mei) naar de Tweede Kamer te zenden.

Hoewel het een ongeschreven regel is om de voorhang van een regeling niet eerder te starten dan dat een wetsvoorstel bij de Eerste Kamer aanhangig is gemaakt, stellen we voor de voorhang (twee weken) parallel te starten met de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer. De behandeling van de regelgeving kan dan in juni plaatsvinden. Bij akkoord van beide Kamers is beoogde publicatie in juli 2022.

Datum
18 mei 2022

Dit tijdspad is zeer krap en vraagt inzet van OCW, uitvoeringsorganisaties DUO, ADR en IvhO, de ATR en de betrokken landelijke organisaties. Ook gaat de Kamer over haar eigen agenda en start het reces op 8 juli (TK) en 13 juli (EK).

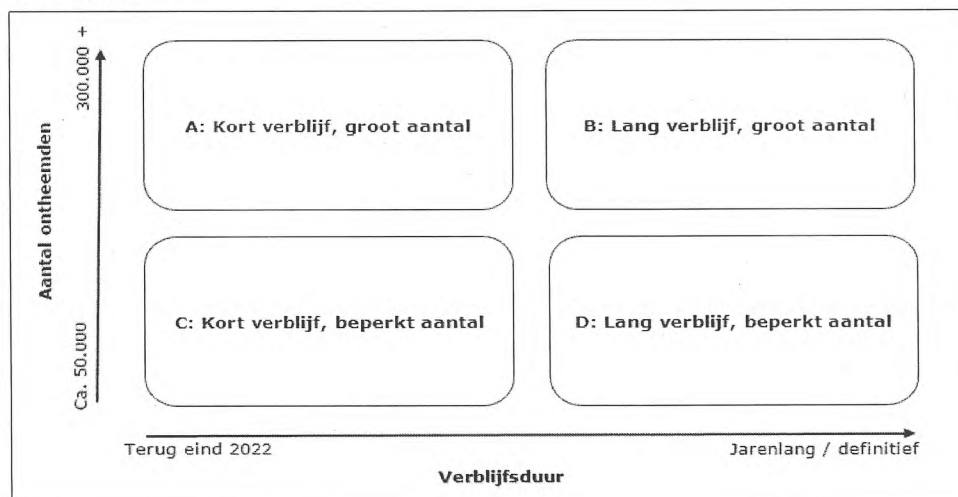
Inhoudelijk is er over de nieuwe escalatieprocedure in het wetsvoorstel nog overleg gevoerd met de PO-Raad, VO-raad en met de VNG. De organisaties constateerden dat zij geen bestaand alternatief hadden voor de mogelijkheid die in het wetsvoorstel wordt gecreëerd. De Raad van State adviseerde de bevoegdheid wel wat strakker uit te lijnen en aan te sluiten bij de goede samenwerking tussen scholen en gemeenten. Dit is overgenomen en uitgewerkt.

Toelichting beslispoint 2: uitgangspunt beleid

Gezien de beoogde inwerkingtreding zal de wet- en regelgeving gelden vanaf het komende schooljaar 2022-2023. Er liggen enige keuzes voor die daarom nu moeten worden gemaakt over de beleidsaanpak in schooljaar 2022-2023. Hier komen ook al veel vragen over binnen van scholen.

Perspectief voor schooljaar 2022-2023

Er zijn (binnen OCW en interdepartementaal) verschillende scenario's over het verwachte verblijf van Oekraïense kinderen. Kort samengevat zijn er vier scenario's:

Interdepartementaal is er een werkgroep waarin deze scenario's nader worden uitgewerkt en wordt gekeken wat de consequenties zijn, met name voor wat betreft huisvesting en wat betreft sociaal domein. Er is nog geen gedeelde interdepartementale lijn voor wat betreft de uitgangspunten voor het sociaal domein.

De ontwikkelingen zijn dus onzeker. Ook is er nog geen gedeeld kabinetsstandpunt of Europees standpunt. Toch moeten er nu al keuzes worden gemaakt. Onze verwachting is een langdurig verblijf van Oekraïners (scenario B of D) en we adviseren u om daarvan uit te gaan voor de keuzes die nu moeten worden gemaakt. (Tegelijkertijd adviseren we u om met uw collega's in het kabinet in gesprek te gaan om tot een gedeeld breed standpunt te komen.)

Datum
18 mei 2022

Er zijn een aantal redenen waarom wij u dit adviseren:

- Dit sluit aan bij het advies van internationale organisaties (verwacht advies UNHCR en Europese Commissie). Hun verwachte standpunt (informeel gedeeld) is om uit te gaan van de langere termijn; om zoveel mogelijk het eigen (voor ons Nederlandse) onderwijssysteem aan te houden; en om niet mee te gaan in het door Oekraïne gewenste afstandsonderwijs. Vanuit andere landen weten we dat bijvoorbeeld het VK inzet op regulier nieuwkomersonderwijs aan kinderen uit Oekraïne: al het online aanbod uit Oekraïne mag alleen buiten onderwijstijd.
- Veel Oekraïners willen weliswaar op redelijke korte termijn terug, maar dit zal voor velen niet mogelijk zijn. Er is een grote kans op een langdurige oorlog in Zuid- en Oost-Oekraïne of op langdurige Russische controle van dat gebied. Daarnaast staat Oekraïne voor de uitdaging grote hoeveelheden intern ontheemde mensen op te vangen. Zelfs bij spoedige vrede heeft het gehele land te maken met verwoeste infrastructuur, waaronder verwoeste onderwijsinfrastructuur. Massale terugkeer in het aankomende schooljaar 2022-2023 acht ambtelijk OCW onwaarschijnlijk.
- Het is in het belang van kinderen om zich te kunnen richten op een doorgaande ontwikkellijn, wat zich slecht verhoudt met een onzeker en korte termijnperspectief. Het moet worden voorkomen dat kinderen mogelijk nog jarenlang een beperkt online onderwijsprogramma vanuit Oekraïne volgen en niet volledig in Nederland integreren terwijl ze nog wel hier verblijven, en daarmee zowel van de Nederlandse als de Oekraïense samenleving op afstand komen.

We adviseren dus om u te richten op een langdurig verblijf. Dit heeft tot gevolg in het beleid dat (bij relatief stabiele instroom) de voorzieningen steeds beter op het Nederlandse onderwijsstelsel kunnen worden gericht. Tegelijkertijd blijft de flexibiliteit om deels Oekraïens onderwijs in te zetten in de bij nood opgerichte tijdelijke onderwijsvoorzieningen (hierna: tov's) bestaan, puur om de praktische redenen omdat er anders niet voldoende aanbod te realiseren valt en om de reden dat scenario D (grote aantallen) niet uit te sluiten valt. Aan de tov's worden in de regeling wel beperkingen aan gesteld en blijft het uitgangspunt dat kinderen zo kort mogelijk in de tov's verblijven (en de tov's ook zo snel mogelijk worden omgevormd naar regulier nieuwkomersonderwijs).

Digitaal afstandsonderwijs vanuit Oekraïne

Op dit moment volgen op veel scholen in Nederland Oekraïense leerlingen een digitaal onderwijsaanbod vanuit Oekraïne. Oekraïne stimuleert (vanuit de hoop en verwachting dat inwoners op korte termijn terugkeren naar het land) dat leerlingen het Oekraïense curriculum zoveel mogelijk volgen. Zoals genoemd hebben wij een andere verwachting.

Vanwege de argumenten genoemd bij beslispunt 3 adviseren we om de ruimte voor het volgen van Oekraïens onderwijs op afstand sterk te beperken. In de concept-regeling kan digitaal afstandsonderwijs alleen plaatsvinden als een hele groep hetzelfde aanbod krijgt op school. Individueel afstandsonderwijs blijven volgen onder leiding is dan dus niet langer mogelijk. Op die manier voorkomen we dat kinderen tussen wal en schip vallen. We vernemen graag of u deze aanpak steunt. NB: Hierbij zoeken we wel de balans dat het voor scholen praktisch uitvoerbaar moet blijven.

Datum
18 mei 2022

Toelichting beslispunt 3: doelgroep tijdelijke onderwijsvoorzieningen

Op dit moment is nog niet helder of de tov's alleen voor ontheemde kinderen uit Oekraïne zijn of ook voor andere nieuwkomersleerlingen. Voor beide opties zijn er verschillende overwegingen: beleidsmatig is het advies de tov's beperkt te houden tot alleen kinderen uit Oekraïne, juridisch is het advies dit onderscheid niet te maken.

NB: De Raad van State heeft in een redactionele opmerking bij het wetsvoorstel aangegeven dat verduidelijkt kan worden dat de voorzieningen alleen open staan voor leerlingen die onder de EU-Richtlijn vallen. Op dit moment ligt de vraag ook al voor vanuit gemeente Amsterdam.

Overwegingen: Alleen ontheemde kinderen uit Oekraïne in een tov

- Ieder kind heeft recht op onderwijs en toegang tot onderwijs, hier wordt geen onderscheid in gemaakt. De kinderen uit Oekraïne krijgen, in geval van nood in een gemeente/regio, een ander aanbod via een tov dan ze op een reguliere nieuwkomersschool zouden krijgen. Op deze manier borgen we het feit dat de grote groep ontheemde kinderen uit Oekraïne een onderwijsaanbod krijgen.
- Op deze manier blijft er binnen het reguliere nieuwkomersonderwijs ruimte voor andere nieuwkomersleerlingen en wordt niet het volledige nieuwkomersonderwijs overbelast. Er is dus geen sprake van discriminatie waarbij de ene groep een aanbod krijgt en de andere groep niet, we houden het juist praktisch mogelijk om iedereen een aanbod te kunnen doen.
- Het uitgangspunt blijft dat kinderen in de tov zo snel mogelijk doorstromen naar regulier (nieuwkomers)onderwijs.
- De aanleiding voor het mogelijk maken van tov's is de bijzondere situatie van de grote aantallen kinderen uit Oekraïne en dus uit nood geboren.
- Door in de tov's alleen te werken met een gerichte doelgroep (kinderen uit Oekraïne) is er sprake van een *ander* aanbod, maar niet van een *kwalitatief minder goed* aanbod. Bij een bredere doelgroep vervalt het voordeel dat Oekraïens onderwijspersoneel goed ingezet kan worden.
- Beleidsmatig zien we een risico voor precedentwerking: het nieuwkomersonderwijs is lokaal vaak een grote uitdaging voor scholen en gemeenten. Door een grotere doelgroep toe te laten in de tov's, is de kans groot dat dit ook in andere gemeenten zonder een grote groep Oekraïense kinderen (maar met bijvoorbeeld een groot AZC) er al snel een tov in plaats van een regulier nieuwkomersaanbod komt. Dit vormt een risico op langdurige uitholling van de kwaliteit van het nieuwkomersonderwijs

- Het raadsbesluit bij de EU-Richtlijn geeft ontheemden uit Oekraïne een specifieke status. Dit maakt het mogelijk dat er geen onderscheid naar nationaliteit, maar naar status gemaakt kan worden.

Datum
18 mei 2022

Ook andere nieuwkomersleerlingen in een tov

- Er zijn intern wel juridische bezwaren tegen het beperken van de tijdelijke onderwijsvoorzieningen tot alleen leerlingen die onder de tijdelijke beschermingsrichtlijn vallen. Er is dan immers sprake van een indirect onderscheid op basis van nationaliteit. Een dergelijk onderscheid is vanuit het internationale recht alleen in uitzonderlijke gevallen geoorloofd, namelijk wanneer daar een legitieme reden voor is en als het onderscheid een proportioneel middel is. Tevens moet het onderscheid, als dat gericht is op een specifieke groep leerlingen, met voldoende waarborgen omkleed zijn zodat ervoor wordt gezorgd dat het onderscheid zo beperkt mogelijk is en dat doorstroom naar het reguliere onderwijs zo snel mogelijk is geborgd¹. Er valt van te voren niet met zekerheid vast te stellen of het beperken van de toegang tot de tijdelijke onderwijsvoorzieningen tot alleen leerlingen die onder de tijdelijke beschermingsrichtlijn vallen is toegestaan binnen het kader van het internationale recht. Daarbij valt van tevoren dus ook geen zekerheid te geven of een Nederlandse of Europese rechter het onderscheid als ongeoorloofd aanmerkt.
- Het juridisch advies is dan ook geen onderscheid te maken tussen verschillende ontheemden en vluchtelingen en derhalve de mogelijk te bieden ook tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor andere ontheemden toegankelijk te laten zijn.
- Uit de praktijk (tot nu toe alleen gemeente Amsterdam) komt de vraag om de tov's voor een bredere doelgroep open te stellen.

Politieke context

In de MR van aanstaande vrijdag ligt ook het besluit voor over kinderopvangtoeslag voor Oekraïense ouders. Hierbij ligt ook een rapport voor van de Landsadvocaat over het onderscheid maken tussen verschillende groepen nieuwkomers, waarbij de Landsadvocaat aangeeft dat er alleen onder voorwaarden onderscheid gemaakt mag worden tussen groepen. Uiteraard heeft dit raakvlak met ons voorstel wat betreft de doelgroep van tijdelijke onderwijsvoorziening. De Landsadvocaat heeft een toetsing op de legitimiteit en proportionaliteit van de maatregelen voor toeslagen uitgevoerd, daarvoor pakt die toetsing negatief uit. Op basis van de Europese richtlijn waaruit ook volgt dat deze groep, anders dan andere asielzoekers, mag werken is er voor de toeslagen echter onderscheid te maken. In het onderwijs is er een andere context en ligt er ander besluit voor: bij de vraag om toeslagen zou het betekenen dat andere nieuwkomers/asielzoekers geen recht zouden hebben op toeslagen (alles of niets), bij ons blijft bestaan dat alle kinderen recht op en toegang hebben tot onderwijs. Daarbij denken wij *beleidsmatig* dat de grote uitdagingen waar het onderwijs voor staat reden zijn om dit onderscheid te maken. NB: Hier is door beperkte tijd geen juridische toets op gedaan.

¹ Europees Hof voor de Rechten van de Mens, *Oršuš and Others V. Croatia*

TER BESLUITVORMING

Aan: MPVO

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van
■■■■■■■■■■
■■■■■■■■■■

Datum
18 mei 2022

Referentie
■■■■■■■■■■

Bijlagen

1. Concept nader rapport
2. Concept wetsvoorstel en
memorie van toelichting

nota

Aanleiding

Op 18 mei heeft de Afdeling advisering geadviseerd over het wetsvoorstel Tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom van ontheemden (zie bijlage). De Afdeling geeft het advies een dictum C mee. Dit betekent dat het wetsvoorstel en nader rapport in de MR van a.s. vrijdag moeten worden besproken. De stukken dienen donderdagmiddag bij AZ te liggen. Om die reden leggen we u het concept nader rapport voor en stellen we u voor om een aantal wijzigingen aan te brengen in het wetsvoorstel en de memorie van toelichting.

Geadviseerd besluit

Kunt u instemmen met het voorgestelde nader rapport en de voorgestelde wijzigingen in wetsvoorstel en toelichting?

Kernpunten

De Afdeling onderschrijft de noodzaak tot afwijking van onderdelen van de regelgeving voor deze tijdelijke onderwijsvoorzieningen maar maakt wel een aantal bezwaren:

- 1) Delegatie naar ministeriële regeling. De Afdeling acht de delegatie in strijd met het staatsrechtelijk uitgangspunt dat een afwijking alleen kan geschieden op (tenminste) hetzelfde regelingsniveau en dat dit alleen anders kan zijn in noodsituaties waarin de veiligheid in het geding is. Zij stelt voor de afwijkingen op wetsniveau te doen of op tenminste het niveau van amvb;
- 2) Er is twijfel over de effectiviteit van de interventiebevoegdheid (de aanwijzingsbevoegdheid aan gemeenten) nu gemeenten en scholen een grote inzet tonen en OCW ook heeft erkend dat "niemand tot het onmogelijke kan worden gehouden. Zal deze bevoegdheid volgens de afdeling eerder versturend werken op deze inzet en samenwerking;
- 3) De interventiebevoegdheid is onvoldoende geclausuleerd om te kunnen spreken van een "ultimum remedium". De bevoegdheid dient zich te beperken tot specifieke gevallen;
- 4) Het is onvoldoende helder op welke wijze gemeenten en scholen gevolg moeten geven aan de interventiebevoegdheid;
- 5) Dat de interventiebevoegdheid al kan worden gebruikt bij een dreigende situatie van onvoldoende aanbod is in strijd met het interbestuurlijk toezicht;
- 6) Onvoldoende is duidelijk welk beleidsuitgangspunt ten grondslag ligt aan de problematiek van de massale toestroom van ontheemden;

- 7) Wat is het effect van de doorstroom naar regulier onderwijs op de tijdelijke relativisering die dit wetsvoorstel aanbrengt op het onderscheid tussen openbaar en bijzondere scholen, de vrije schoolkeuze en de positie van schoolbesturen daarin;
- 8) Welk perspectief kiest de regering op de langere termijn in de regeling van toelating tot het onderwijs door ontheemden.

Er is ook een aantal redactionele opmerkingen waarvan de belangrijkste is de aanbeveling om in de wet te verduidelijken dat de tijdelijke onderwijsvoorziening wordt ingericht voor leerplichtige ontheemde jongeren, en niet voor alle leerplichtige jongeren. In het wetsvoorstel kan dat worden verduidelijkt. Over de keuze daarin wordt u afzonderlijk door DGPV geïnformeerd.

Toelichting

Naar aanleiding van het advies stellen wij voor het wetsvoorstel op onderdelen te wijzigen en de toelichting aan te scherpen. Hieronder geven wij per onderdeel een korte reactie hoe aan de bezwaren van de Afdeling tegemoet kan worden gekomen.

- 1) De Afdeling kan hierin deels tegemoet worden gekomen. Een aantal hoofdonderwerpen uit de concept-ministeriële regeling leent zich voor wettelijke regeling. Deze uitgangspunten zijn niet aan frequente verandering onderhevig en kunnen bij ministeriële regeling nader worden uitgewerkt. Het gaat dan om:
 - De melding van een tijdelijke onderwijsvoorziening aan DUO
 - De doelstelling van de inhoud van het onderwijs
 - De bevoegdheid tot het geven van afstandsonderwijs
 - De bevoegdheid van het personeel
 - Het perspectief van doorstroomEen regeling bij amvb is niet wenselijk omdat deze amvb ook moet worden voorgehangen. Daar is geen tijd voor. Door de delegatie nu op een gebruikelijke wijze (hoofdelementen in de wet, technische uitwerking bij ministeriële regeling) in te richten, zou het rechtsstatelijk bezwaar moeten zijn weggenomen.
- 2) In de memorie van toelichting zal nader worden aangegeven wat het nut en de effectiviteit van de maatregel is, in het licht van de aangebrachte wijzigingen (zie hieronder de onderdelen c t/m e).
- 3) De Afdeling kan hierin tegemoet worden gekomen door de bevoegdheid te richten op specifieke gemeenten. Daarmee kan de aanwijzing ook aan effectiviteit winnen, immers een aanwijzing aan alle gemeenten tegelijkertijd maakt onduidelijk wie de verantwoordelijkheid draagt.
- 4) De discrepantie die de Afdeling ziet in de wettelijke bepaling wordt weggenomen door te regelen dat de aanwijzing ziet op het verzorgen van voldoende onderwijsaanbod. Dat kan door een tijdelijke onderwijsvoorziening maar ook op een andere wijze.

Datum
18 mei 2022

- 5) De toelichting zal hierop worden aangepast door aan te geven dat de interventiebevoegdheid wordt ingezet als er in een gemeente daadwerkelijk sprake is van een situatie waarin niet alle ontheemde kinderen onderwijs krijgen. Dat neemt niet weg dat indien sprake is van een dreigende taakverwaarlozing het overleg hierover uiteraard al kan starten. Hiervoor wordt door DGPV een escalatieladder voorbereid.
- 6) Het beleidsuitgangspunt – verwerkelijking van het recht op onderwijs en het doorstromen naar het reguliere onderwijs – zal worden benadrukt in de toelichting;
- 7) In de toelichting zal worden aangegeven dat de vrije schoolkeuze weliswaar tijdelijk onder druk kan staan maar dat de vrije schoolkeuze in geen enkele situatie – en dus ook onder ‘normale’ omstandigheden – onbegrensd is, door toelatingsbeleid en – vooral – capaciteitsgrenzen.
- 8) In het nader rapport zal worden aangegeven dat deze tijdelijke wet zich niet leent voor een toekomstvisie op de opvang van ontheemden. De wet en toelichting blijven op dit punt ongewijzigd.

TER ONDERTEKENING

Aan: MPVO

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van
[REDACTED]

Datum
19 april 2022

Referentie
[REDACTED]

Bijlagen
Wetsvoorstel, voordracht aan de
Koning, brief aan de VP van de
RvS.

nota

Nto - ondertekenen stukken voor voorleggen
wetsvoorstel tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale
toestroom ontheemden aan de RvS

Aanleiding

Vandaag wordt het spoedwetsvoorstel tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij
massale toestroom ontheemden in de ICCB en de MCCB behandeld.

U vraagt de ICCB en de MCCB om u te machtigen om:

- a. het wetsvoorstel aan de Koning te zenden met het verzoek dit voor
advisering voor te leggen aan de Afdeling advisering van de Raad van
State; en
- b. spoedadvies op het wetsvoorstel te vragen aan de Vicepresident van de
Raad van State.

Indien de MCCB akkoord is, bent u hiertoe gemachtigd. U wordt derhalve verzocht
om in verband met de nodige spoed nu reeds de volgende bijgevoegde stukken te
ondertekenen:

- De memorie van toelichting bij het wetsvoorstel;
- De voordracht aan de Koning ten behoeve van de advisering door de
Afdeling advisering van de Raad van State;
- De brief aan de Vicepresident van de Raad van State met het verzoek om
het spoedadvies.

Indien de MCCB niet akkoord gaat met de machtiging dan worden de stukken
uiteraard niet verzonden.

TER BESLUITVORMING

Aan: MPVO

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van

Datum

13 april 2022

Referentie

Bijlagen

Wetsvoorstel en memorie van
toelichting

Intern OCW afgestemd

DGPV, PO, VO, KO, WJZ

nota

Tijdelijke wet onderwijsvoorzieningen massale toestroom
ontheemden

Aanleiding

In de MCCB van 6 april 2022 heeft u aangekondigd wetgeving in voorbereiding te nemen die u doorzettingsmacht geeft als bestaande onderwijsvoorzieningen door de massale toestroom van ontheemden uit de Oekraïne onder druk komen te staan. Het wetsvoorstel dat wij u hierbij doen toekomen voorziet in die doorzettingsmacht. Verder faciliteert het voorstel de uitbreiding van tijdelijke onderwijsvoorzieningen.

Gevraagd besluit

1. Bent u akkoord met de voorgestelde inhoud van het wetsvoorstel en van de memorie van toelichting?
2. Bent u akkoord met agendering van dit wetsvoorstel voor het Interdepartementaal Afstemmingsoverleg Oekraïne (IAO) van dinsdag 19 april 2022 en voor de ICCB en MCCB van woensdag 20 april 2022 en om daarna het voorstel bij de Raad van State in de dienen?
3. Bent u akkoord de vicepresident van de Raad van State te verzoeken om een spoedadvies?

*Wet is afhankelijk van situatie
maar versnelling in behandeling nodig.*

Het bijgevoegde stuk moet op een aantal onderdelen nog verder worden ingevuld (geel gemarkeerd en PM). Na het weekend en voor de MCCB zullen wij u een volledige (en afgestemde) versie doen toekomen.

Graag vernemen wij uiterlijk vrijdag 15 april 2022 uw besluiten i.v.m het voorbereiden van de genoemde overleggen.

Kernpunten

Ad 1. Inhoud wetsvoorstel en memorie van toelichting

In het wetsvoorstel worden regels opgesteld voor tijdelijke onderwijsvoorzieningen.

- Bevoegd gezagen kunnen bij u een aanvraag doen voor het starten van een tijdelijke onderwijsvoorziening. De tijdelijke onderwijsvoorziening betreft een uitbreiding van een bestaande school. Het wetsvoorstel bepaalt niet de vorm

van de uitbreiding; extra klas, afdeling, dislocatie, nevenvestiging. Dat is aan de scholen gelaten.

- U kunt tijdelijke onderwijsvoorzieningen toestemming geven van de onderwijswetgeving af te wijken. In de wet wordt opgenomen van welke wettelijke eisen kan worden afgeweken bij ministeriële regeling, daarbij gaat het in ieder geval om de eisen met betrekking tot de lesinhoud en de bevoegdheden tot lesgeven. In de ministeriële regeling wordt omschreven welke ruimte er precies is.
- In situaties van massale toestroom waardoor niet langer op de gebruikelijke wijze kan worden voorzien in een onderwijsplek voor alle leerplichtige (onthemde) leerlingen kunt besluiten dat er sprake is van een noodsituatie.
- Daarbij kunt u bepalen dat die situatie voor heel het land of delen daarvan geldt.
- Na uw besluit ontstaat er voor de gemeentebesturen (college van B&W) die het betreft de verplichting om te voorzien in tijdelijke onderwijsvoorzieningen.
- Daartoe zijn zij verplicht onmiddellijk met alle schoolbesturen afspraken te maken over het aanbod aan tijdelijke onderwijsvoorzieningen.
- Als schoolbesturen niet aan die afspraken mee werken kunnen de gemeentebesturen een aanwijzing geven.
- Blijven zij ook daarna nog weigerachtig om mee te werken moet het college van BenW als het een openbare school betreft het bestuur van die school overnemen en zelf een tijdelijke onderwijsvoorziening oprichten.
- Als het om een bijzondere school gaat krijgt u de bevoegdheid een bekostigingssanctie op te leggen.
- Wanneer gemeentebesturen niet voldoen aan hun wettelijke verplichting kunt u op grond van de Gemeentewet besluiten tot indeplaatsstelling.
- Verder is geregeld dat het samenwerkingsverband van de ontvangende cluster 3 of 4 school de toelaatbaarheidsverklaring afgeeft en dus de kosten draagt.

De in dit wetsvoorstel neergelegde bevoegdheden sluiten aan bij het stelsel van interbestuurlijk toezicht zoals dat in de Gemeentewet is verankerd. Daarmee komt dit voorstel tegemoet aan bezwaren die bij BZK leefden tegen een rechtstreekse aanwijzingsbevoegdheid voor u jegens gemeenten. Tegelijkertijd houdt u met dit voorstel daadwerkelijke doorzettingsmacht en heeft u ook een belangrijke regierol.

Het wetsvoorstel is tijdelijk, voor een periode van 2 jaar. Bij Koninklijk Besluit kunnen de regels van het wetsvoorstel eerder of later vervallen. In het geval van een verlenging moet het Koninklijk Besluit dat daarin voorziet aan het parlement worden voorgelegd. Zo is parlementaire betrokkenheid geborgd.

Ad 2. Agendering van dit wetsvoorstel voor de IAO van dinsdag 19 april 2022 en voor de ICCB en MCCB van woensdag 20 april 2022

Dit is een stevige
in zet → stevige
regierol gemeente
en voor jon.
Denk dat het in
ijn is met wat
je wilt, maar zet
het er voor de
zekerheid bij

Datum
13 april 2022

U heeft om een spoedtraject gevraagd. Dit betekent het volgende voor de planning van het wetsvoorstel.

Overslaan internetconsultatie

Vanwege de spoed is er van afgezien om een internetconsultatie te houden. Wel zal er deze week ambtelijk overleg plaatsvinden met de VNG, de PO-Raad en de VO-raad. Dinsdag volgt bestuurlijk overleg. De uitkomsten van dat overleg en de reactie daarop zijn nog niet in deze toelichting opgenomen.

Overige toetsen

Uiteraard zijn DUO en de Inspectie over de uitvoeringsconsequenties geraadpleegd en vindt afstemming met Fin, BZK en J&V plaatsvinden. Deze toetsen zijn nog bezig en konden nog niet in deze versie worden verwerkt. Wij verwachten morgen (vrijdag 15/04) de eerste en meeste toetsen retour.

Inwerkingtreding

De bedoeling is de wet voor het zomerreces in werking te laten treden zodat gemeenten, indien de zorgplicht wordt opgelegd, ook de gelegenheid hebben om voor de start van het nieuwe schooljaar deze voorzieningen in te richten.

Planning

Afstemming met de raden en VNG	13 april – 19 april
Afstemming met J&V, BZK en Fin, UT toets	13 april – 19 april
Verwerken commentaar	19 april
Bespreking in IAO (15/4), ICCB en MCCB	20 april
Advisering RvS	4 mei
Nader rapport (evt herhaalde behandeling MR)	6 mei – 13 mei
Indiening TK	16 mei
Procedurevergadering TK	19 mei
Verslag	25 mei
Nota nav verslag	1 juni
Procedurevergadering TK	2 juni
Plenaire behandeling	Week van 6 juni
Indiening EK	Week van 6 juni
Voorlopig verslag	14 juni
Memorie van antwoord	20 juni
Plenaire behandeling	28 juni – 5 juli
Publicatie en inwerkingtreding	Zsm daarna

mogelijk
versnelling
nodig

- De planning is onder voorbehoud omdat er verschillende zaken nog onzeker zijn:
 - Akkoord van de MCCB volgende week
 - Of de Raad van State bereid is een spoedadvies te geven.

Datum
13 april 2022

- Het advies van de Raad van State kan leiden tot hernieuwd overleg of herhaalde MR-behandeling
- Met de beide Kamers moeten nog afspraken worden gemaakt over het tempo van schriftelijke en plenaire behandeling. Daartoe zal een brief naar beide Kamers moeten worden gestuurd waarin zij vriendelijk worden verzocht de behandeling van het wetsvoorstel voortvarend ter hand te nemen.
- In verband met deze grote spoed zal voor het wetsvoorstel een spoedadvies moeten worden gevraagd bij de Afdeling Advisering van de Raad van State. Het is te doen gebruikelijk om tijdig hierover met de Vice-President te spreken. U ontvangt per separate nota een telefoonnotitie met aandachtspunten voor dit gesprek.
- U ontvangt tevens per separate nota een brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer waarin u verzoekt om het wetsvoorstel met de grootst mogelijke spoed te behandelen. De voorzitter van de Eerste Kamer krijgt daarvan een afschrift. Indien het voorstel door de Tweede Kamer wordt aanvaard, kunt u (voorafgaand aan de publicatie van het nader rapport) een brief sturen aan de voorzitter van de Eerste Kamer met hetzelfde verzoek.

TER INFORMATIE

Aan: MPVO

Primair Onderwijs

Van
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Datum

06 april 2022

Referentie

Bijlagen

Concept handreiking

Intern OCW afgestemd

IVHO, PO, VO, WJZ

**Interdepartementaal
afgestemd**

SZW

Extern OCW afgestemd

(ambtelijk) LOWAN, PO-Raad,
VO-raad, VNG, AOb, CNV
Onderwijs

nota

Nota aan MPVO bij handreiking onderwijs aan leerlingen
uit Oekraïne

Aanleiding

Zoals eerder aan u toegezegd, ontvangt u hierbij de concept-handreiking voor de invulling van het nieuwkomersonderwijs aan vluchtelingenkinderen in Oekraïne.

Proces

Het po/vo-crisisteam heeft in nauwe samenwerking met de PO-Raad, VO-raad, VNG, LOWAN en in afstemming met AOb en CNV Onderwijs een framework ontwikkeld dat als basis dient voor de invulling van het aanbod aan leerlingen uit Oekraïne (en andere vluchtelingen). Dit framework is 'vertaald' in een handreiking, die op 6 april is besproken met veldpartijen. De lijn in de handreiking is door beleidsjuristen en WJZ ook benut voor de invulling van de spoedregelgeving (hoe ziet het onderwijs in de tijdelijke voorzieningen er uit?).

Vrijdag bespreken we de handreiking graag met u. Als u zich hier in kunt vinden, dan kan de leidraad begin volgende week bestuurlijk worden afgestemd met genoemde organisaties (vóór de MCCB). De handreiking wordt daarna door COM geredigeerd en beschikbaar gesteld op www.onderwijsvooroeckraïne.nl.

Het is geen statisch document. Op basis van voortschrijdend inzicht, de komende regelgeving en signalen uit het veld kunnen we de informatie bijstellen en aanscherpen. Met het veld is besproken om de handreiking aan te vullen met een aantal praktische instrumenten, zoals: een infographic over nieuwkomersonderwijs, een stappenplan voor het stichten van tijdelijke voorzieningen en een escalatieladder.

Toelichting

De initiatieven in het veld, signalen van scholen en gemeenten en beelden van veldorganisaties (maar ook bijvoorbeeld juristen en inspectie) hebben als input gediend voor de invulling van tijdelijke voorzieningen. Kern van de handreiking is dat we toewerken naar méér lucht en ruimte voor scholen om deze toestroom van kinderen en jongeren het hoofd te bieden. Naast een overzicht van bestaande mogelijkheden (voor veel scholen is het toelaten van vluchtelingenleerlingen relatief nieuw), wordt ook de invulling van de nieuwe tijdelijke voorzieningen beschreven. Verder is de taakverdeling tussen schoolbesturen, gemeenten en andere actoren toegelicht.

Opbouw van de handreiking

Algemene informatie

In deze paragraaf wordt informatie gegeven over de toelating van ontheemde leerlingen tot het Nederlandse onderwijs, de bekostiging van dit onderwijs en de mensen die dit verzorgen en het toezicht op nieuwkomersvoorzieningen.

Bestaande voorzieningen

1. De bestaande nieuwkomersvoorzieningen, zoals taalklassen in het po en ISK's in het vo;
2. Onderwijs op een reguliere of speciale school, waar mogelijk met ondersteuning vanuit LOWAN of een nieuwkomersvoorziening in de regio;
3. De bestaande mogelijkheid om bij een school (zowel nieuwkomersvoorziening als 'gewone' school) een nieuwe vestiging te starten. In het po is dit een dislocatie, in het vo een tijdelijke nevenvestiging en in het (v)so een nevenvestiging. Op de vestiging geldt vervolgens wel hetzelfde onderwijsaanbod als bij de 'hoofdvestiging'. In de noodwetgeving nemen we mee om de procedure voor het inrichten van dislocaties/nevenvestigingen te vereenvoudigen. Op basis daarvan wordt een stappenplan opgesteld voor scholen.

Tijdelijke onderwijsvoorzieningen

Met de komende regelgeving wordt het mogelijk om ook dislocaties, (tijdelijke) nevenvestigingen of scholen op te richten die een aangepaste vorm van onderwijs kunnen bieden, zowel qua inrichting als qua personeel dat het onderwijs verzorgt. Streven is hierbij dat het kader een balans zoekt tussen flexibiliteit (bij grotere toestroom moet het kader nog robuust blijken) en kwaliteit (we willen niet dat leerlingen in een dergelijke voorziening na een verblijftijd van twee jaar een evenredige ontwikkelachterstand hebben opgelopen).

Governance

In de handreiking is ook een voorzet gedaan voor de taakverdeling tussen actoren. Deze heeft verdere uitwerking naar aanleiding van de invulling in de spoedwetgeving (doorzettingmacht) en ook in de vorm van een escalatieladder voor stakeholders. Met het veld is besproken dat we de escalatieroute inclusief doorzettingmacht in een volgende actualisatie meenemen.

TER INFORMATIE

Aan: MPVO

**Wetgeving en Juridische
Zaken**

Van

[Redacted]

Datum

31 maart 2022

Bijlagen

Nota aan M. over escalatie en
interventie bij opvang
Oekraïense leerlingen.

Intern OCW afgestemd

PO, VO, WJZ

nota

Spoedregelgeving voor doorzettingsmacht m.b.t.
onderwijs aan Oekraïense kinderen.

Aanleiding

U hebt verzocht om instrumenten om bij te kunnen sturen (doorzettingsmacht) als het onderwijsaanbod aan Oekraïense leerlingen niet van de grond komt.

Er zijn twee routes mogelijk om dit te regelen:

- o een spoedwet vanuit OCW;
- o een AMvB maken op basis van de Wet verplaatsing bevolking gecombineerd met een wet over de tijdelijkheid van de noodregels.

Advies

Wij adviseren u een spoedwet OCW, andere departementen (bijv. SZW en BZK) doen dit ook.

Het **voordeel** van een spoedwet ten opzichte van een AMvB is hier:

- snelheid: OCW kan de wet al schrijven en in procedure brengen en hoeft niet te wachten op inwerkingtreding van J&V-wetgeving alvorens een AMvB op te kunnen stellen. Een spoedwet doorloopt de versnelde normale wetgevingsprocedure. Vanwege de spoedeisendheid kan deze wet waarschijnlijk in een aantal weken worden gemaakt (vergelijkbaar met de Coronaspoedwetten uit 2020);
- democratische legitimatie: gaat wél langs de medewetgever, de beide Kamers;
- integraliteit: een spoedwet past beter in het systeem van de onderwijswetgeving en wordt onderdeel van de onderwijswetgeving i.t.t. een AMvB op basis van de Wet verplaatsing bevolking (J&V);
- passend niveau: de minister krijgt hier een extra sturingsmechanisme en het verdient aanbeveling dit op hetzelfde regelingsniveau vast te leggen en niet in lagere regelgeving. Ook staatsrechtelijk gezien verdient dat de voorkeur.

Nb: De inhoud van de spoedwet of AMvB zal identiek zijn, is ruim in te vullen en is afhankelijk van hetgeen u wilt regelen. Er kan dus ook iets anders worden geregeld dan de doorzettingsmacht.

Nb: Bij een wetsvoorstel of AMvB moet u rekening houden met de volgende zaken:

- Openbare scholen moeten toegankelijk blijven voor alle kinderen ongeacht hun nationaliteit i.v.m. verbod op discriminatie en het recht op onderwijs.

- I.v.m. de kanselijkheid en integratie moet het onderwijs gericht zijn op doorstroom naar regulier onderwijs.
- Er moet nagedacht worden over de situatie waarin een dergelijke spoedwet ingezet mag/kan worden, bijvoorbeeld wanneer een x-aantal kinderen geen onderwijs kunnen volgen in die gemeente
- Er moet nagedacht worden over de duur van de spoedregelgeving, het blijft immers crisiswetgeving.
- Tevens moet over de bekostiging, het benodigde onderwijspersoneel en huisvesting worden nagedacht.

Nb: Nadelen van een regeling doorzettingsmacht

In de spoedwet - maar hetzelfde geldt indien voor een AMvB op basis van de Wet verplaatsing bevolking wordt gekozen- kan bijvoorbeeld worden geregeld dat gemeenten kunnen worden verplicht om in een crisissituatie een openbare school op te richten. De gemeente neemt de oprichting van deze scholen vervolgens van u over waarna de gewone onderwijsregelgeving van toepassing wordt. Het maken van een dergelijke regeling kan door het veld als een motie van wantrouwen worden ervaren. Vooral nu iedereen zo hard aan de slag is om te voorzien in kwalitatief goed onderwijsaanbod voor vluchtelingenkinderen uit Oekraïne. In een onzekere tijd waarin ook de financiering en randvoorwaarden nog niet altijd duidelijk geregeld zijn, is het wenselijk dat de positieve energie die er nu bij scholen en gemeenten leeft, behouden blijft en wordt versterkt. Bij communicatie over een dergelijke regeling moet hieraan expliciet aandacht worden besteed.

Toelichting

Artikel 2e de Wet verplaatsing bevolking van J&V.

Dit artikel luidt als volgt:

"Bij algemene maatregel van bestuur kunnen voorlopige voorzieningen worden getroffen, welke naar Ons oordeel in verband met de verplaatsing van bevolking noodzakelijk zijn. In bedoelde voorzieningen kan van de bevoegdheden die in andere wettelijke bepalingen aan andere overheidsorganen zijn toegekend, worden afgeweken."

Procedure: Dit artikel moet eerst bij KB in werking worden gesteld. Vervolgens worden de regels opgesteld in een AMvB. Daarnaast moet een wetsvoorstel worden ingediend bij de Kamers over de voortdrijving van de noodregels.

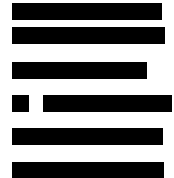

TER INFORMATIE

Aan: MPVO

Primair Onderwijs

Van

Datum

28 maart 2022

Referentie

Bijlagen

Intern OCW afgestemd

Renate Dietvorst, DUO, IVHO,
WJZ

nota

1. Interventies als scholen weigeren leerlingen (uit Oekraïne) op te nemen?
2. Interventies als gemeenten niet meewerken om onderwijs voor Oekraïense leerlingen te verzorgen?
3. Ruimte t.a.v. de erkenning van beroepskwalificaties leraren uit Oekraïne?

Aanleiding

In deze notitie is uitgewerkt welke mogelijkheden u hebt in de situatie dat (1) scholen weigeren leerlingen op te nemen en (2) gemeentes niet meewerken om onderwijs voor Oekraïense leerlingen mogelijk te maken. Ook is uitgewerkt welke ruimte u hebt om beroepskwalificaties van Oekraïense leraren te erkennen (3).

In bijlage 1 zijn enkele algemene opmerkingen opgenomen en in bijlage 2 is een toelichting gegeven op de mogelijkheden voor interventies.

Conclusies:

- U kunt schoolbesturen niet verplichten om leerlingen op te nemen. Scholen hebben een (grond)wettelijke selectievrijheid.
- U kunt ook een gemeente niet zomaar verplichten om ergens een onderwijsvoorziening in te richten. Wel heeft het gemeentebestuur zelf een taak: B&W moeten zorgen voor voldoende en voor alle leerplichtige leerlingen toegankelijk openbaar onderwijs (dit volgt uit de garantiefunctie in art. 23 lid 4 Grondwet).
- In zeer uitzonderlijke gevallen kan een minister ingrijpen bij een gemeente die niet voldoet aan zijn taakstelling. Een dergelijke "indeplaatsstellingsbesluit" kan alleen aan de orde zijn als er sprake is van ernstige taakverwaarlozing (art. 124 Gemeentewet).
- U kunt met (randvoorwaarden aan) aanvullende bekostiging scholen stimuleren om nieuwkomers en vluchtelingen op te nemen. Deze regelingen kunnen verder verruimd worden; de effecten daarvan zijn ongewis en hangt mede af van de invulling van de (aanpassing van) de bekostigingsregelgeving.
- U kunt ouders en leerlingen niet verplichten om naar een bepaalde school of voorziening te gaan, maar u kunt dit wel stimuleren en faciliteren (bekostiging, meer maatwerk voor de doelgroep). Ouders hebben altijd vrije schoolkeuze.
- Voor leraren uit Oekraïne gelden dezelfde bevoegdheidsregels als voor Nederlandse leraren. Wel kunt u de procedure voor erkenning versoepelen.

Bijlage 1: Algemene opmerkingen

Bij de organisatie van de opname van Oekraïense leerlingen op scholen moet steeds rekening worden gehouden met de volgende zaken:

Het verbod van discriminatie Het verbod van discriminatie betekent dat vluchtelingen uit Oekraïne niet voorgetrokken mogen worden op andere vluchtelingen (of er binnen de doelgroep ongeoorloofd onderscheid wordt gemaakt). Achterstellen mag natuurlijk ook niet.

Recht op onderwijs geldt ook voor vluchtelingen/ontheemden Niemand mag het recht op onderwijs worden onttrokken. Het recht op onderwijs geldt ook voor vluchtelingen/ontheemden. Dit volgt uit verscheidene internationale verdragen.¹ Vluchtelingen zijn leerplichtig en horen binnen 72 uur na aankomst met onderwijs te kunnen starten.

(Grond)wettelijke selectievrijheid Op basis van de Grondwet hebben zowel openbare als bijzondere scholen de vrijheid om leerlingen te selecteren, bijv. als de school 'vol' zit. Er bestaat voor individuele scholen dus geen verplichting om leerlingen op te nemen als de grenzen van de capaciteit² zijn bereikt. Het bevoegd gezag beslist over toelating van de leerling (bijv. art. 40 WPO).

Garantiefunctie openbaar onderwijs In artikel 23, vierde lid, Grondwet is geregeld dat openbare scholen een garantie of vluchtheuvel-functie vervullen. De Grondwet vooronderstelt dat er voor iedere leerling die dat wil in ieder geval altijd ruimte is op een openbare school. De lokale overheid, in het bijzonder het college van B&W, heeft een (wettelijke) verplichting om te zorgen voor plaatsruimte.³

Noodrecht Ook spoedrecht/noodrecht moet de reguliere wetgevingsprocedure doorlopen.⁴

¹ Zie bijv. artikel 2 Eerste protocol EVRM: "Niemand mag het recht op onderwijs worden onttrokken. Bij de uitoefening van alle functies die de Staat in verband met de opvoeding en het onderwijs op zich neemt, eerbiedigt de Staat het recht van ouders om zich van die opvoeding en van dat onderwijs te verzekeren, die overeenstemmen met hun eigen godsdienstige en filosofische overtuigingen."

² Scholen moeten hun toelatingsbeleid tijdig en transparant openbaar maken.

³ Onderwijsraad Rapport onderwijsvrijheid en onderwijszorg, p. 36

"Openbaar onderwijs als garantie."

De zorg van de overheid is intensiever als het om openbaar onderwijs gaat. Dat vloeit voort uit het grondwettelijke uitgangspunt dat openbaar onderwijs voor elk kind in ons land toegankelijk moet zijn, zodat verzekerd is dat elk kind zijn recht op onderwijs kan uitoefenen. Bovendien mag niemand worden gedwongen om onderwijs te volgen of zijn kinderen onderwijs te laten volgen dat uitgaat van een bepaalde overtuiging. Dit wordt de garantiefunctie van het openbaar onderwijs genoemd. Die hangt nauw samen met de leerplicht: een overheid die kinderen verplicht om een school te bezoeken, dient te zorgen voor een 'genoegzaam' aanbod van scholen. Daarom gaat de Grondwet uit van de alomtegenwoordigheid van het openbaar onderwijs. In elke gemeente zal er ten minste één openbare basisschool moeten zijn en verder zo veel openbare basisscholen als nodig is. Er zijn uitzonderingen mogelijk, als die bij wet worden geregeld: leerlingenvervoer naar een openbare school verderop bijvoorbeeld, of openbaar onderwijs in een zogenaamde samenwerkingschool."

⁴ Het type wetgevingsprocedure is afhankelijk van de vorm van de te stellen regels; wet, AMvB, ministeriële regeling of beleidsregel. Hierbij is van belang dat de 'lagere' vormen van wetgeving (AMvB, ministeriële regeling of beleidsregel) een rechtsgrond in de wet moeten hebben.

Bijlage 2: Toelichting op de mogelijkheden

1. Welke mogelijkheden heeft de minister als scholen weigeren om nog leerlingen (uit Oekraïne) op te nemen?

- Het weigeren van leerlingen vanwege het enkele feit dat zij Oekraïens zijn, dan wel de Nederlandse taal niet machtig zijn, resulteert in (in)direct onderscheid op grond van de Algemene wet gelijke behandeling (hierna: Awgb). Eerder heeft het College voor de rechten van de mens laten doorschemeren dat dit niet gerechtvaardigd is. Vooral ook omdat er zo veel extra geld beschikbaar is voor het onderwijs aan deze kinderen.
- Praktische uitvoerbaarheid kan een reden zijn om leerlingen wegens een taalachterstand te weigeren. Het argument is dan dat de school echt praktisch geen onderwijs georganiseerd krijgt en reeds ver over de grenzen van de rekkelijkheid is getreden, waardoor het ook niet in het belang van de nieuwkomer is om op die school onderwijs te ontvangen.
- De inspectie ziet niet toe op naleving van de Awgb. Wel zou de inspectie vragen kunnen stellen als de invulling op scholen niet verenigbaar lijkt met de Awgb. Denk bijvoorbeeld aan de verplichting voor een bevoegd gezag om zorg te dragen voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat. Tot op heden heeft de inspectie deze norm niet op deze wijze geïnterpreteerd.

2. Welke mogelijkheden heeft de minister als gemeentes niet meer meewerken om onderwijs voor Oekraïense leerlingen te verzorgen?

Primair onderwijs

- Eis (art. 77 WPO) is dat als 50 ouders aan B&W laten weten een nieuwe openbare school te willen, het college moet onderzoeken of er voldoende vraag bestaat naar openbaar onderwijs. Bij een grote toestroom zal dat geen probleem zijn, zeker niet in gemeenten met lage stichtingsnormen. Het college van B&W moet dan tot schoolstichting overgaan.
- Het idee achter de bepaling is dat als genoeg ouders een nieuwe openbare school willen de gemeente de stichting daarvan moet faciliteren (gemeenten kunnen hier in ook samenwerken – via een verordening).
- De minister bekostigt de openbare scholen als daartoe een verzoek is ingekomen.

Voortgezet onderwijs

- De WVO bepaalt dat gedeputeerde staten in beginsel toeziet op de naleving van de garantiefunctie, maar als dat onvoldoende gebeurt de Minister bepaalt, artikel 66, tweede lid: *Onze Minister kan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente opdragen een aanvraag bij hem in te dienen om een openbare school of scholengemeenschap*

voor bekostiging in aanmerking te brengen, indien gedeputeerde staten het eerste lid niet toepassen en de ouders, voogden of verzorgers van een naar zijn oordeel voldoende groot aantal leerlingen hebben aangegeven dat zij indiening van een dergelijke aanvraag wensen.

- **In po en vo:** Overigens biedt de onderwijswetgeving ook een grondslag voor (bekostiging van) spoedeisende huisvesting door de gemeente (art. 98 WPO en 76i WVO).
- Pas als het gemeentebestuur weigert uitvoering te geven aan deze (grond)wettelijke verplichtingen kan artikel 124 van de Gemeentewet over indeplaatsstelling in beeld komen. Bij het inroepen van deze bevoegdheid moet grote terughoudendheid worden betracht.
- Verder kan de inspectie samenwerkingsverbanden passend onderwijs aanspreken op thuiszittende leerlingen.

3. Welke ruimte heeft de minister t.a.v. de erkenning van beroepskwalificaties leraren uit Oekraïne?

Voor vluchtelingen uit Oekraïne gelden de bevoegdheidsregels die ook gelden voor leraren/oop-ers uit Nederland of uit een ander land. Je kunt niet voor Oekraïense vluchtelingen iets regelen, maar niet voor vluchtelingen uit bijvoorbeeld Afghanistan. Dat is discriminatie en in strijd met de Grondwet.

Vorige week is met Nuffic, DUO en het Oekraïense ministerie verkend wat de situatie is. Oekraïense leraren beschikken in de regel over passende beroepskwalificaties, zijn voldoende opgeleid en spreken ook vaak Engels. Op grond van Oekraïense bachelor/master-diploma's voor leraren geeft DUO meestal een diploma-erkenning en een lesbevoegdheid af. Leraren die een aanvraag bij DUO hiervoor doen, en een erkenning krijgen, kunnen in Nederland als leraar aan de slag. Wel is bijscholing in de Nederlandse taal en een 'landing' in het Nederlandse curriculum nodig.⁵

Onderdeel van de procedure is wel dat een aanvrager zijn getuigschrift moet overleggen (niet elke vluchteling zal dit meegenomen hebben) en dat de authenticiteit van de diploma's door de oorspronkelijke onderwijsinstelling moeten worden vastgesteld. Vanwege de situatie in Oekraïne lijkt dat momenteel weinig kansrijk.

U hebt wel mogelijkheden om in buitengewone situaties af te wijken van de procedure. Bovendien zijn er in het vo mogelijkheden om een leraar tijdelijk zonder bevoegdheid te benoemen. Vraag is of dit wenselijk is.

⁵ Zie nota ter info van 21 maart jl. van [REDACTED] over mogelijkheden voor leraren uit Oekraïne.

Datum
28 maart 2022

We verkennen met DUO en Nuffic welke maatregelen nodig zijn. Ook gaan we na welke oplossingen er zijn voor de beperkingen van de VOG-procedure (JenV kan in de procedure niet beoordelen of een aanvrager in een land buiten de EU strafbare feiten heeft gepleegd). We komen daar in een aparte nota bij u op terug.

TER INFORMATIE

Aan: MPVO

Primair Onderwijs

Van
[REDACTED]

Datum
21 maart 2022

Referentie

Bijlagen

Intern OCW afgestemd
DUO, Nuffic, PO, VO, WJZ

**Interdepartementaal
afgestemd**
SZW, IND, JenV, UWV

nota

mogelijkheden voor leraren uit Oekraïne

Aanleiding

Momenteel komen er veel vluchtelingen vanuit Oekraïne naar Nederland. Daar zijn veel kinderen bij, maar ook Oekraïense leraren. Scholen, gemeenten en leraren zelf vragen naar de mogelijkheid om les te geven in het funderend onderwijs. Zo zijn er vragen gesteld door Amsterdam, Den Haag en Sliedrecht. Op korte termijn worden over het thema QA's op Rijksoverheid.nl beschikbaar gesteld (zie bijlage 1).

In deze nota informeren we u over de ruimte om Oekraïense leraren in te zetten op Nederlandse scholen. We werken nog uit hoe de inzet van Oekraïense leraren op een nieuw op te zetten tijdelijke onderwijsvoorziening vorm gaat krijgen. Dit wordt op korte termijn uitgewerkt met juristen, inspectie en met het veld.

Doelgroep: leraren uit Oekraïne

Het Ministerie van Onderwijs van Oekraïne doet onder de huidige omstandigheden haar best om de continuïteit van het onderwijs te garanderen. Ze probeert o.a. inzicht te krijgen in het aantal kinderen dat het land is ontvlucht en in de verblijfplaats van (gevluchte) leraren. Omdat het merendeel van de leraren vrouw is, is de verwachting dat velen het land uit zijn. Naar verluid blijven deze leraren voorlopig hun salaris ontvangen.

Om in Oekraïne leraar te worden moet een bachelor- of masteropleiding zijn behaald (gericht op respectievelijk leeftijdsgroep 0-6 jaar –kinderopvang en onderwijs zijn in het land meer geïntegreerd dan in Nederland-, 6-10 jaar, 10-15 jaar en/of ouder). Er zijn ook specialist-lerarenopleidingen.

Knelpunten en oplossingen

1. *Hoe weten we snel of Oekraïense leraren voldoende bevoegd/bekwaam zijn?*

Vorige week is met Nuffic en DUO verkend wat de situatie is. Antwoord:

Oekraïense leraren beschikken in de regel over passende beroepskwalificaties, zijn voldoende opgeleid en spreken ook vaak Engels. Op grond van Oekraïense bachelor/master-diploma's voor leraren geeft DUO meestal een diploma-erkenning en een lesbevoegdheid af. Leraren die een aanvraag bij DUO hiervoor doen, kunnen met deze erkenning dus meestal op een Nederlandse school als

leraar aan de slag. Wel is bijscholing in de Nederlandse taal¹ en een 'landing' in het Nederlandse curriculum nodig.

2. Mogen scholen een leraar uit Oekraïne aanstellen?

Op dit moment moet een werkgever (schoolbestuur) nog een tewerkstellingsvergunning (hierna: twv) aanvragen. MinSZW wil de toegang voor Oekraïners tijdelijk verruimen. Morgen ligt er een wetsvoorstel bij de Raad van State waarin is bepaald dat de doelgroep vrijgesteld wordt van de twv-plicht. Streven is dat de vrijstelling per 1 april a.s. in werking treedt. Wel geldt vanaf 1 april een meldingsplicht van de werkgever (c.q. schoolbestuur) bij het UWV.

Leraren met een erkend diploma, kunnen op een bekostigde po- of vo-school aan de slag (afhankelijk van hun bevoegdheid). In het vo en mbo is er bovendien een mogelijkheid om tijdelijk zonder bevoegdheid benoemd te worden. Een leraar mag ook op een (onbekostigde) internationale school aan de slag. Verder kunnen Oekraïense leraren ook aan de slag als onderwijsondersteuner, zoals onderwijsassistent of leraar-ondersteuner (als zachte landing / tussenstap naar een baan als leraar).

Vervolgstappen: wat werken we nog uit?

1. Deze week wordt een eerste set QA's op Rijksoverheid.nl beschikbaar gesteld over mogelijkheden voor leraren uit Oekraïne. Deze breiden we uit zodra er nieuwe informatie beschikbaar is, bijvoorbeeld over de praktische invulling van de meldingsplicht bij het UWV, invulling Nederlandse taaleis en procedures.
2. Met JenV werken we uit hoe de verklaring omtrent het verdrag (vog) voor Oekraïense leraren (en andere sectoren waar een vog nodig is) kan worden ingevuld in die situatie dat er geen informatie uit het land van herkomst meer mogelijk is.
3. We verkennen hoe leraren de beheersing van de Nederlandse taal z.s.m. kunnen verbeteren/op minimaal NT2-niveau kunnen brengen.
4. Met FEZ, FIN en de Belastingdienst wordt uitgezocht welke consequenties de salarisinvulling heeft voor leraren uit Oekraïne, specifiek m.b.t. loonheffing, verzekeringen en toeslagen. Aangezien de Oekraïense leraren nog salaris krijgen van het land zelf, maar ook van de nieuwe werkgever, zouden er problemen kunnen ontstaan.
5. Samen met het ministerie in Oekraïne, Kennisnet, crisisteam Oekraïne in Vlaanderen en Engeland wordt zo snel mogelijk het ontsluiten van lesmateriaal en mogelijkheden voor digitaal onderwijs verbeterd.
6. Met het veld en met de inspectie werken we uit aan welke kwaliteitseisen het personeel in noodvoorzieningen moet gaan voldoen.

¹ De voorschriften t.a.v. beheersing Nederlandse taal en wie dit toetst, verschillen per sector (en zijn anders in de Wpo en Wvo).

TER INFORMATIE

Aan: MPVO

Primair Onderwijs

Van
■■■■■■■■■■
■■■■■■■■■■

Datum
10 maart 2022

Referentie

Bijlagen

Intern OCW afgestemd

■■■■■■■■■■, WJZ,
beleidsjuristen po en vo, ■■■■
■■■■■■■■■■

nota

Mogelijkheden voor Oekraïense leraren op de Nederlandse
onderwijsarbeidsmarkt

Aanleiding

Vanwege de situatie in Oekraïne wordt verwacht dat er ook leraren uit dat land naar Nederland zullen komen. In deze nota informeren wij u over de instroommogelijkheden voor leraren op de Nederlandse arbeidsmarkt in het funderend onderwijs.

Doelgroep

Oekraïense leraren beschikken in de regel over passende beroepskwalificaties. Team Onderwijsvergelijking (Nuffic) geeft aan dat een Oekraïense bachelorgraad op systeemniveau vergeleken wordt met een Nederlandse bachelorgraad en een mastergraad uit dit land vrijwel altijd met een Nederlandse mastergraad. Daarnaast kent het land veel voorkomende "specialist" diploma's, die tussen bachelor en master in zitten en als bachelor of master worden gewaardeerd. Voordeel van deze diploma's is dat ze al een beroepskwalificaties vermelden, waaruit duidelijk is welke bevoegdheid bij de graad hoort.

- Vychovatel: opvoeder, begeleiden en lesgeven aan kinderen tot 6-7 jaar.
- Vtsjitel: leraar met een lerarenopleiding. Als het in een specifiek vak is, dan mag de diplomahouder in dat vak lesgeven van 6-18 jaar. Was het een opleiding tot groepsleerkracht, dan mag (uiteraard) les worden gegeven aan de betreffende leeftijdsgroep. In Oekraïne is dat 6-10 jaar.
- Vykladats: een docent die een vakopleiding, niet zijnde een lerarenopleiding, heeft gevolgd. Deze leraar is ook bevoegd voor basis- en voortgezet onderwijs in Oekraïne.

Leraren zijn meestal bekend met de Engelse taal, maar niet met de Nederlandse taal of curriculum. Op grond van bovengenoemde diploma's geeft DUO meestal een erkenning beroepskwalificaties leraar en een lesbevoegdheid af. Daarmee zijn de leraren bevoegd om op een Nederlandse school te werken.

Mogelijkheden om in Nederland te werken

We zien meerdere mogelijkheden om in het Nederlandse onderwijssysteem aan de slag te gaan. Gegeven het verwachte grote aantal vluchtelingen, lijkt daarbij een combinatie van mogelijkheden noodzakelijk. We beschrijven de vier opties verderop in de nota wat meer in detail:

1. Als leraar op een buitenlandse school voor Oekraïense leerlingen in Nederland (een zogenaamde B4-school).

2. Als leraar in een zogenaamde schakelklas (ISK), een maximaal tweejarig programma om de overgang van vluchtelingenkinderen naar het reguliere onderwijs te laten maken.
3. Als leraar (specialist) op een reguliere of speciale po, vo, (v)so, of mbo-school.
4. Als onderwijsondersteuner (onderwijsassistent, leraar-ondersteuner, instructeur), bijvoorbeeld als een opstapje naar een baan als leraar.

Algemene aandachtspunten bij bovenstaande mogelijkheden

Werk- en verblijfsvergunning

De mogelijkheid is afhankelijk van het type verblijfsvergunning die wordt aangevraagd. Als er een reguliere verblijfsvergunning wordt aangevraagd, zal moeten worden voldaan aan alle bestaande voorwaarden. Voor arbeid in loondienst is dit geregeld in de Wet arbeid vreemdelingen (Wav). Een werkgever mag alleen een vreemdeling van buiten de EU, EER en Zwitserland aannemen als er geen 'prioriteitgenietend aanbod' aanwezig is, als er voldoende wervingsinspanningen door de werkgever zijn verricht, als er een passend salaris wordt betaald en als aan de kwalificaties van het desbetreffende beroep wordt voldaan (diploma-erkenning). Onderdeel van de procedure is dat in het land van herkomst de beroepskwalificaties worden geverifieerd.

Daarnaast is het mogelijk dat Oekraïners naar Nederland komen en vallen onder de EU-Richtlijn tijdelijke bescherming. Voor wat betreft werk hebben tijdelijk beschermden op grond van de Richtlijn direct toegang tot de arbeidsmarkt van de EU-lidstaten. Bij de implementatie van de Richtlijn ruim twintig jaar geleden heeft Nederland gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de Richtlijn biedt om vanwege arbeidsmarktbeleid voorrang te geven aan o.a. EU-burgers. Voor de Nederlandse arbeidsmarkt geldt daarom een twv-verplichting (inclusief een arbeidsmarkttoets op prioriteit genietend aanbod) voor de tijdelijk beschermden. SZW onderzoek op dit moment op welke manier het snelst en eenvoudigst in Nederland invulling kan worden gegeven aan ruimhartige toelating tot de Nederlandse arbeidsmarkt voor Oekraïners die vallen onder de Richtlijn.

Aandachtspunten:

• het is van belang dat mensen goed advies krijgen over het doen van de juiste aanvraag (bijvoorbeeld op de website van de IND, bij de opvanglocatie en/of bij de gemeente).• Indien gekozen wordt voor inzet van buitenlandse scholen, is het van belang om tijdig met SZW, IND en UWV in gesprek te gaan over de eisen voor de twv/GVVA. Reden is dat een Oekraïense leraar dan geen diploma-erkenning nodig heeft voor OCW, maar wel voor de werk-/verblijfsvergunning.

Verificatie van gegevens in het land van herkomst

Voor een aantal procedures is er informatie uit het land van herkomst nodig. Dit betreft onder meer de VOG (verantwoordelijkheid JenV) en de erkenning van diploma's.

Nuffic stelt, dat soms verificatie aan de bron (de ho-instelling van herkomst verifieert een diploma) niet mogelijk is, dat is nu ook al voor een aantal andere landen het geval. Nuffic valt dan terug op de expertise van hun onderwijsvergelijkers in het beoordelen van de authenticiteit van de documenten, en het zo nodig onderzoeken er van. Voor vluchtelingen zonder documentatie is er een aparte procedure bij Nuffic, gebaseerd op art. VII van de Lissabon erkenningsconventie. Op basis van de informatie die een vluchteling kan aanleveren (b.v. studentenkaart, beschrijving van de opleiding), wordt een Indicatie van Onderwijsniveau (ION) opgesteld. Daarmee kan een werkgever of bevoegde autoriteit door middel van een vakinhoudelijk interview proberen vast te stellen of het waarschijnlijk is dat de kandidaat daadwerkelijk het vermelde diploma heeft behaald.

Binnen de ENIC- en NARIC erkenningsnetwerken worden pogingen gedaan om de Oekraïense databases weer in de lucht te krijgen, vraag is echter of dit gaat lukken.

Aandachtspunten:

- Het is wenselijk om verder met JenV te verkennen welke mogelijkheden er zijn om Oekraïense vluchtelingen de VOG-procedure goed te laten doorlopen.
- DUO heeft bij de procedure voor erkenning van de diploma's ook een processtap dat de authenticiteit van het diploma vastgesteld moet worden. Indien een diploma aanwezig is, dan kunnen zij dit mogelijk met beperkte extra inzet doen. Is er een kandidaat zonder diploma, dan is het proces ingewikkelder. Met DUO kan verder verkend worden wat er voor deze groep mogelijk is, eventueel in afstemming met het Nuffic.
- Vervolgens kan met IND/UWV gewisseld worden of een andere invulling (tijdelijke bevoegdheid), ION ook benut kan worden bij de aanvraag van

Aandachtspunten per scenario

Scenario 1: buitenlandse scholen

De Nederlandse wetgeving biedt ruimte voor het stichten van een buitenlandse school. Dit is een school die valt onder de autoriteit van een bepaald land, en waar in de betreffende taal en het curriculum les wordt gegeven. Er zou dus een Oekraïense school (of scholen) kunnen worden gesticht, waar Oekraïense leraren Oekraïense leerlingen in het eigen curriculum onderwijzen.

Overwegingen bij deze route:

- Gegeven de verwachte omvang van de doelgroep leerlingen en leerkrachten, verwachten wij dat de routes via ISK/instroom regulier niet afdoende zullen zijn. Daarom zou deze optie, op de grens van het stelsel, mogelijk een bijdrage kunnen leveren.
- Voordeel is dat kinderen in hun eigen taal en curriculum les krijgen en ook leraren uit Oekraïne meteen inzetbaar zijn voor deze doelgroep.
- Overweging is: de verwachte verblijfsduur van leraren en kinderen: gaan zij op termijn terug naar het land van herkomst? Of blijven zij hier en is (meer) integratie wenselijk? Wij kunnen niet inschatten hoe de tijdelijkheid van de situatie is.
- Een andere overweging is de financiering en huisvesting: B4-scholen vallen niet onder het bekostigde onderwijs. Het is aan de gemeente om al dan niet huisvesting beschikbaar te stellen. OCW kan verkennen of er een tegemoetkoming in de onderwijskosten voor ouders geboden kan worden (precedentwerking?)
- De aanvraag is eenvoudig: het bevoegd gezag doet een aanvraag bij DUO voor aanwijzing en voegt een bewijs van de autoriteiten van Oekraïne bij van toezicht (dit mag ook in het Engels). De minister besluit binnen 8 weken op de aanvraag en stelt de leerplichtambtenaar van de betreffende gemeente op de hoogte.
- Als de school alleen in het Oekraïens les wil geven, mogen ze geen Nederlandse leerlingen toelaten. Maar ze mogen wel Nederlands als vak aanbieden (bevoegd gezag gaat over de voertaal van de school).
- Politieke overwegingen: scheidt dit een precedent? Waarom voor Oekraïne wel, en voor Afghanistan of Syrië niet?
- Praktische invulling: vraag is hoe snel dit ingeregeld kan worden, bijvoorbeeld het stichten van een bestuur met verschillende vestigingen.
- Ook is het wenselijk om de leerlingen en leraren wel een vorm aan te bieden van Nederlands taalonderwijs (organisatie?), zodat leerlingen en leraren ook hun weg in het dagelijkse leven kunnen vinden.
- Waar mogelijk zou een verbinding met een school, bijvoorbeeld een gedeelde locatie, meerwaarde kunnen hebben (er is al een structuur, veiligheid, sociale verbinding met jeugd/maatschappelijk werk).

Nadere uitwerking:

- In Nederland worden zelden nieuwe staatsscholen opgericht. We moeten nog even uitzoeken hoe dit geregeld kan worden en wat de doorlooptijd is (stichting, huisvesting, statuten, aanwijzing door OCW...).
- Een besluit is nodig over hoeveel B4-scholen er starten: bij een opvangcentrum, in regio's met veel Oekraïense leerlingen of anders?
- Het is wenselijk DUO (voor de aanvraagprocedure) en de IvHO (voor het - zij het zeer beperkte- toezicht) te betrekken bij de uitwerking.
- Ingewikkeld vraagstuk is dat de Oekraïense inspectie van het onderwijs wel een vorm van toezicht zou moeten houden op de school. Dat is mogelijk veel gevraagd in crisistijd.

Scenario 2: ISK

Het is ook mogelijk om leraren (en leerlingen) aan te stellen in een schakelklas binnen een reguliere school. Dit is een verkort programma om in te stromen in het Nederlandse onderwijs. Deze route biedt, net als buitenlandse scholen, meer mogelijkheden om de kennis van Oekraïense docenten te benutten en leerlingen een zachte landing te geven in Nederland.

Overwegingen:

- Bij de bestaande ISK is er op dit moment beperkte ruimte voor extra leerlingen. Mogelijk kan verkend worden of er extra lokalen beschikbaar zijn en er extra leerkrachten / ondersteuners inzetbaar zijn, bijvoorbeeld vanuit Oekraïne.
- Voordeel van deze route is dat toegewerkt wordt naar integratie van leraren en leerlingen in de Nederlandse maatschappij.
- Bijkomend voordeel is dat ISK nauwe verbinding heeft met een reguliere school en kan profiteren van de aanwezige structuren en omgeving.
- Er zal waarschijnlijk dubbele bezetting (inzet Nederlandse leerkrachten) nodig zijn omdat Oekraïense leerkrachten de taal en het curriculum nog niet voldoende beheersen.
- Verkend moet worden welke ruimte er in het curriculum van schakelklassen is om een deel van het programma nog het Oekraïense curriculum te geven.

Scenario 3: als leraar starten op een school

Een aantal leraren wil mogelijk langdurig in Nederland blijven en lesgeven op een reguliere school. Denk aan gespecialiseerde leerkrachten (een leraar scheikunde, een leraar klassieke talen). Ook kunnen scholen er behoefte aan hebben een Oekraïense leraar in dienst te nemen als er veel vluchtelingen op hun school instromen (mentor, taal, veiligheid).

Overwegingen:

- Leraren moeten een erkend diploma hebben. Hoewel zij inhoudelijk meestal aan de voorwaarden zullen voldoen, kan de procedure nog tot problemen leiden (zie boven). In het vo is er ruimte om tijdelijk benoemd te worden zonder bevoegdheid.
- Een Oekraïense leraar kan voor scholen van grote meerwaarde zijn als zij veel vluchtelingenleerlingen uit de regio opvangen (mentor, veiligheid, taal).
- Mogelijk vraagt de start op een Nederlandse school extra begeleiding en bovenformatieve aanstelling van leraren.
- Vraag is of de doelgroep na stabilisatie in de regio van herkomst niet zou willen terugkeren.
- De leraren hebben een programma Nederlands (NT2) nodig.

Scenario 4: werken als onderwijsondersteunend personeel

Leraren kunnen ook als onderwijsassistent of leraar-ondersteuner aan de slag. Daarvoor hebben zij wel een VOG nodig en zij mogen ook geen beroepsverbod hebben.

Datum
10 maart 2022

Overwegingen:

- Leraren kunnen ingezet worden als extra handen in de klas (betaald als onderwijsondersteuner).
- Er zijn ook al verschillende regelingen (subsidie extra handen in de klas) waar schoolbesturen gebruik van kunnen maken.
- Voor leraren kan dit een opstapje zijn naar een baan als leraar (zachte landing, taal en curriculum leren kennen).
- Voordeel voor schoolbesturen is, dat het vaak wel al bevoegde leraren (erkend diploma) betreft, dus zij mogen ook invallen als leraar indien nodig/wenselijk.

Vragen en antwoorden

Vraag 1:

Zijn leraren uit Oekraïne bevoegd om ook in Nederland als leraar te werken?

Antwoord 1:

Dit is afhankelijk van de gevolgde opleiding in Oekraïne. Om in Nederland als leraar po of vo te kunnen werken, moet aan de volgende eisen worden voldaan:

- Een geldig ho-getuigschrift van een lerarenopleiding, danwel een equivalent (erkend buitenlands diploma);
 - In het vo is het daarnaast ook mogelijk om tijdelijk benoemd te worden zonder bevoegdheid en heeft de minister ruimte om bij het ontbreken van een ho-getuigschrift een leraar toch bevoegd te verklaren.
- Een verklaring omtrent het gedrag (VOG);
- Voldoende beheersing van de Nederlandse taal (voor het (IG)PO, voor het vo is dit in de praktijk ook een eis, maar is de beoordeling aan het bevoegd gezag).

Het getuigschrift van een Oekraïense lerarenopleiding wordt in de praktijk vaak door DUO erkend. Uit de eerdere adviezen van het Nuffic blijkt dat er namelijk regelmatig validering van de Oekraïense diploma's plaatsvindt. Zo staat in een van de adviezen "een vchitel is de beroepskwalificatie voor personen die een lerarenopleiding hebben voltooid." Vaak zal DUO bij vergelijkbare diploma's dus snel kunnen schakelen. Betreft het nieuwe/andere getuigschriften, dan is een advies van het Nuffic noodzakelijk. De procedure duurt gemiddeld 8 weken.

Een probleem bij de erkenning, en ook bij het verkrijgen van een VOG, kan wel zijn dat er informatie uit het land van herkomst nodig is. Bij de diploma-erkenning vraagt DUO bijvoorbeeld de betreffende leraar contact op te nemen met de onderwijsinstelling waar het getuigschrift is behaald om de echtheid van het document te laten bevestigen, of het originele, authentieke getuigschrift te laten zien. Vanwege de situatie in Oekraïne lijkt dat momenteel weinig kansrijk. In art. 4:84 van de Awb heeft de minister ruimte om af te wijken van de procedure. Vraag is of dit wenselijk is: indien er een diploma is, kan vaak met een extra actie de authenticiteit van het document worden vastgesteld, naast de bevoegdheid.

Schoolbesturen mogen leraren met erkende beroepskwalificaties (door DUO) aanstellen als leraar. Zo kan een leraar Frans uit Oekraïne bijvoorbeeld Frans gaan geven op een vo-school. Het is wel wenselijk dat zij dan ook zo spoedig mogelijk bijscholen in de Nederlandse taal.

Leraren mogen met een erkend diploma op alle scholen aan de slag waar ook leraren met een Nederlandse bevoegdheid werken (zie wel de eerdere taaleis voor het (IG)PO van Engels respectievelijk Nederlands):

- een (bekostigde) school voor po, vo (inclusief pro) of (v)so.
- Een internationale afdeling van een bekostigde school (IGO).

Opmerking: voor de beroepen in de kinderopvang kan geen aanvraag erkenning diploma worden ingediend bij DUO, omdat de procedure alléén open staat voor EU/EER-lidstaten en Zwitserland. In die situatie kan de aanvrager bij het Nuffic vragen om diplomawaardering. Blijkt dat de opleiding inderdaad van voldoende niveau is en gericht is op het werken met kinderen in de opvang, dan kan er op grond van de waardering rechtstreeks toegang worden gezocht tot het beroep, zonder dat erkenning van DUO nodig is.

Vraag 2:

Zijn leraren uit Oekraïne bevoegd om in Nederland als onderwijsondersteuner, zoals onderwijsassistent of leraar-ondersteuner of instructeur in het vmbo, te werken?

Antwoord 2:

Ja. Voor de vluchtelingen gelden dan dezelfde regels als voor Nederlandse oop'ers. In het vo en po en (v)so is er dan een vog nodig en zij mogen ook geen beroepsverbod hebben (art. 7.3 Wvo 2020 en art. 3a Wpo).

Vraag 3:

Kunnen Oekraïense leraren worden ingezet om in Nederland Oekraïense kinderen les te geven in het daar geldende curriculum?

Antwoord 3:

Qua werken mag dit enkel als wordt voldaan aan de voorwaarden voor toegang op de arbeidsmarkt. Zie voor de voorwaarden om te werken antwoord op vraag 4. Mogelijk dat buitenlandse scholen (B4-onderwijs) een oplossing kunnen bieden. Het gaat om scholen die erkend zijn door een autoriteit in een land (waar Nederland ook erkenning voor geeft, denk aan de Duitse scholen, ecole francaise etc.). Onderwijs mag daar worden gegeven door personen die beschikken over een onderwijsbevoegdheid die erkend is door de toezichthoudende autoriteit van het land van herkomst (c.q. Oekraïne) en die in het bezit zijn van een verklaring omtrent het gedrag. Zo kunnen Oekraïense leraren lesgeven aan Oekraïense kinderen in de eigen taal en het eigen curriculum. Nadeel is wel dat deze scholen niet zijn bekostigd en ouders dus een fee verschuldigd zijn.

Vraag 4:

Mogen Oekraïense leraren zonder vergunning in Nederland werken en verblijven?

Antwoord 4:

Dit is afhankelijk van de type verblijfsvergunning die wordt aangevraagd. Als er een reguliere verblijfsvergunning wordt aangevraagd, zal moeten worden voldaan aan alle voorwaarden. Voor arbeid in loondienst is dit geregeld in de Wet arbeid vreemdelingen (Wav). Een werkgever mag alleen een vreemdeling van buiten de

Datum
10 maart 2022

EU, EER en Zwitserland aannemen als er geen 'prioriteitgenietend aanbod' aanwezig is, als er voldoende wervingsinspanningen door de werkgever zijn verricht, als er een passend salaris wordt betaald en als aan de kwalificaties van het desbetreffende beroep wordt voldaan (diploma-erkenning).

Daarnaast is het mogelijk dat Oekraïners naar Nederland komen en vallen onder de Richtlijn tijdelijke bescherming. Voor wat betreft werk hebben tijdelijk beschermden op grond van de Richtlijn direct toegang tot de arbeidsmarkt van de EU-lidstaten. Bij de implementatie van de Richtlijn ruim twintig jaar geleden heeft Nederland gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de Richtlijn biedt om vanwege arbeidsmarktbeleid voorrang te geven aan o.a. EU-burgers. Voor de Nederlandse arbeidsmarkt geldt daarom een twv-verplichting (inclusief een arbeidsmarkttoets op prioriteit genietend aanbod) voor de tijdelijk beschermden. SZW onderzoek op dit moment op welke manier het snelst en eenvoudigst in Nederland invulling kan worden gegeven aan ruimhartige toelating tot de Nederlandse arbeidsmarkt voor Oekraïners die vallen onder de Richtlijn.